Ds. J. H. Donner zou met het oog op tijd en het gewicht der zaak uitstel willen van de behandeling tot eene volgende Synode.

Ds. Feringa spreekt zijn blijdschap uit over dit rapport. Het is eene eere voor deze Synode eene zoodanige behandeling van den arbeid der Zending te geven.

Hij heeft enkele bedenkingen en wenscht gaarne voorlichting, vooral over de vraag, of de kerk als gezamenlijk begrip of wel de geïnstitueerde plaatselijke kerk geroepen is tot de Zending, terwijl hij ook practische bezwaren opgeeft.

Prof. Rutgers zal niet ingaan op alle vragen.

In betrekking tot de macht van gezamenlijke kerken, zegt spreker, dat zij alleen de macht samenbrengen, die daar thuisbehoort, en over het werk, dat daar te doen is, zoodat de macht om iemand in het ambt te zetten, nooit aan eene Classis of Synode toekomt.

Voorts weerlegt hij eenige der bezwaren.

Prof. Wielenga heeft bezwaar in de veelerlei deputaatschappen, in het rapport voorkomend, en is beducht, dat we weder op dezelfde klip komen; evenzoo ziet hij bezwaar in een hoogleeraar op Java, die dan tevens visitateur en adviseur zou zijn.

Ds. Dijkstra van Smilde spreekt zijne instemming uit met het voorgestelde, vooral wat betreft het meer centraliseeren van den arbeid op Java en brengt tevens enkele bedenkingen te berde.

Dinsdagmiddag.

26ste Zitting.

Ds. Lion Cachet vindt zich teleurgesteld door het rapport. Hij is bevreesd, dat onze Zending zoo sterven zal en zegt, dat loslaten van eenmaal bezet terrein zeer schadelijk is en niet geschieden moet dan in de uiterste noodzakelijkheid. Voorts moet men rekenen met twee groote vijanden op Java: Rome en Sadrach.

Ook het financieel bezwaar drukt hem.

Prof. Bavinck wijst er op, hoe door de broeders van de overzijde niet het minst op het beginsel is ingegaan en wat de practische bezwaren betreft, hij wederlegt die en verduidelijkt enkele uitdrukkingen van het rapport.

Ds. Feringa constateert, dat het hem niet te doen is om critiek te leveren. De idee, die deze Synode beheerscht, om meer op de grondbeginselen in te gaan, verblijdt hem.

Hij vraagt eenige inlichtingen, vooral met het oog op Art. 4 van onze D. K. O.

Moesten we nog beginnen, zoo zegt hij: we konden een centrum kiezen; maar nu zouden we een groot getal plaatsen moeten loslaten.

Br. Littooij betuigt, dat hem veel licht opging. Wij zijn uit het verkeerde spoor, en het goede spoor is aangewezen; nu komt het op den overgang aan. Principieel is spreker vereenigd met het voorgelegde; toch oppert hij nog eenige practische bedenkingen.

Prof. Kuyper gaat nu als rapporteur der commissie vooral in op de bezwaren, door Ds. Lion Cachet opgenoemd, na eerst geconstateerd te hebben, dat beginselen niet bestreden zijn.

Bezetten van een Zendingsterrein is volgens hem niet maar hier en daar een vlag plaatsen. Doel is echter niet om zich voorgoed te onttrekken, waar reeds een goede vestiging is.

Allerlei bezwaren worden nu weêrlegd.

Het onderscheid wordt eindelijk toegelicht tusschen *zenden en uitzenden*. *De feitelijke uitzending* kan van zelve niet door iedere plaatselijke kerk geschieden. — De *Zending* is echter geen concreet begrip; 't is het algemeen begrip, dat er van de *kerken* eene macht uitgaat om op de Christianiseering der volken te werken.

Na de uitgebreide toelichting, door Prof Kuyper gegeven, wordt dit rapport met algemeene stemmen aangenomen en zullen nu door dezelfde commissie nog overgangsbepalingen worden gemaakt en aan het oordeel der Synode onderworpen worden.

De vergadering wordt door den praeses op de gewone wijze gesloten.

Woensdagmiddag.

27ste Zitting.

Op punt P 5 wordt het advies, dat onderlinge assurantie der kerkgebouwen niet tot de roeping der Gereformeerde kerken behoort, aanvaard.

Prof. Biesterveld is rapporteur der commissie, in wier handen was gesteld het rapport der deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche kerken.

Naar aanleiding van dit rapport wordt besloten, o. a. deputaten te dechargeeren, onder dankzegging hun arbeid goed te keuren en hun rekening te honoreeren, krachtiger de correspondentie ter hand te nemen, en daartoe een afgevaardigde te zenden tot de Gereformeerde kerken in Z.-Afrika en Transvaal, met adviseerende stem, indien dit nl. goedgevonden wordt door die kerken; dat wederzijds de afgevaardigden van en tot de Ref. Church en de Holl. Chr. Geref. kerk in Amerika met adviseerende stem mochten komen; dat men aansluiting zal zoeken met de Calvinistic Methodist Church in Wales, vragende om overlegging van hun belijdenis, en onder toezending onzer belijdenis; dat aan de Hollandsch Christelijk Gereformeerde kerk in Amerika geen nadere correctie van het gebeurde te Dordrecht geschiede, om het onvolledige der aanklacht; dat in zake de inrichting der Belgische Zendingskerk eene conferentie plaats hebbe met onze beide Hoogleeraren in het kerkrecht: Prof. Rutgers en Prof. Wielenga; dat de Gereformeerde kerk van Brussel in ons kerkverband kome en voorloopig bij de Classis Dordrecht worde gerekend; dat de zorg voor de broeders te Antwerpen opgedagen wordt aan de Classis Klundert; dat aan de kerken van Bentheim in zake herziening van de K. O. zal geadviseerd worden, te handelen zooals de Synode op dit punt deed; dat aan de broeders te Homberg en te Duisburg geadviseerd worde zich tot onzen gezant te Berlijn te wenden; en dat aan de broeders te Rosaria gemeld worde, dat de beide Gereformeerde kerken in Noord-Amerika op hen gewezen zijn, en bijaldien die hulp niet mocht worden verleend, dan onze kerken zulks zooveel mogelijk zouden doen.

Prof. Bavinck brengt advies uit in zake *preekconsent*. Dienaangaande wordt het volgende besloten:

Dat studenten, uit den aard der zaak, niet den Dienst des Woords kunnen of mogen uitoefenen; dat propositien door hen eerst mogen gehouden worden na met goeden uitslag afgelegd praeparatoir examen;

dat het, na afgelegd candidaats-examen, met schriftelijk consent der hoogleeraren en onder opzicht en leiding van den kerkeraad vergund zal zijn om nu en dan een stichtelijk woord te spreken.

Donderdagmorgen 3 September.

30ste Zitting.

Na de gewone opening worden de overgangsmaatregelen in zake de Zending artikelsgewijze besproken en met geringe wijziging aangenomen, evenzoo de conclusien daaropvolgende.

Donderdagmiddag.

31ste Zitting.

Met goedvinden van de vergadering benoemt de praeses de volgende deputaten.

Vier deputaten met last om den *ijver voor de Zending* bij onze kerken aan te vuren; voor Groningen, Friesland en Drente: Ds. H. J. Kouwenhoven te Groningen; voor Overijsel, Gelderland en Utrecht: Dr. L. Wagenaar te Arnhem; voor Noord- en Zuid-Holland: Ds. L. van der Valk te Scheveningen; voor Zeeland, Noord-Brabant en Limburg; Ds. J. H. Feringa te Klundert.

Drie deputaten voor de Zending op Soemba: Ds. T. Bos, Ds. A. M. Donner, Ds. H. Dijkstra.

Drie deputaten voor de kerken te Batavia en te Soerabaija: Prof. D. P. D. Fabius, Prof. A. Kuyper en S. Baron van Heemstra.

Drie deputaten voor de Zending op Midden-Java ten Noorden (Tegal, Pekalongan en Noord Banjoemaas): Ds. J. van Haeringen, Ds. F. Lion Cachet en Sillevis Smitt.

Drie deputaten voor de Zending op Midden-Java ten Zuiden (Zuid Banjoemaas, Bagelen, Kedoe en Djokjokarta): Mr. A. W. van Beeck Calkoen, Ds. P. J. W. Klaarhamer en Ds. M. van Minnen.

Drie deputaten voor den Medischen dienst: Ds. N. A. de Gaay Fortman, Dr. P. N. de Vries, arts en W. Hovy.

Drie deputaten voor de Keucheniusschool: H. Bijleveld, Ds. W. H. Gispen en Prof. J. Woltjer.

Drie deputaten tot het geven van advies: Mr. Th. Heemskerk, Prof. F. L. Rutgers en Ds. B. van Schelven.

Een deputaat met den titel van quaestor-missionis, aan wien een 2de deputaat als vice-quaestor wordt toegevoegd: B. J. C. de Moen te Doesburg en L. G. Weisz te Amsterdam.

Drie deputaten tot machtiging voor opleiding, uitbreiding en gebouwen: Prof. H. Bavinck, J. G. van der Hoogt, Prof. D. K. Wielenga.

Zes deputaten met mandaat om aan de eerstvolgende Synode-Generaal eene concept-regeling voor den dienst der Zending in te dienen: Prof. H. Bavinck, Ds. J. H. Donner, Prof. A. Kuyper, Ds. L. van der Valk, Prof. F. L. Rutgers en Ds. B. van Schelven.

Door Dr. G. van Goor wordt in deze zitting nog rapport uitgebracht in zake het bezwaarschrift van Dr. J. G. Scheurer.

Donderdagavond.

32ste Zitting.

Na veel discussie, waaraan deelnamen: Ds. Van der Valk, Ds. Lion Cachet, Prof. Bavinck, Prof. Rutgers, Ds. Feringa, Dr. van Goor en Prof. Kuyper worden de volgende conclusien aangenomen:

»De Generale Synode besluite:

aan Dr. J. G. Scheurer mede te deelen, dat de kerken van oordeel zijn, dat de uitoefening van het ambt van Bedienaar des Woords en der betrekking van arts in den dienst der Zending onvereenigbaar zijn en dat hij verwezen wordt naar de deputaten tot het geven van advies om met hen verder te handelen;

aan deputaten tot het geven van advies last te geven om hierover te onderhandelen en bij schikking met Dr. Scheurer zijne positie te regelen;

Dr. Scheurer uit te noodigen om, tot hij hierover met die deputaten heeft gehandeld, van de hem verstrekte roeping tot den Dienst des Woords en der Sacramenten geen gebruik te maken, terwijl zij onder de aandacht van dezen broeder brengt, dat huisgodsdienstoefening, waartoe ieder toegang heeft, van karakter verandert en openbare godsdienstoefening wordt;

van deze besluiten en van de motieven waarop zij gegrond zijn aan Dr. Scheurer kennis te geven, evenals van de namen der deputaten tot het geven van advies en van hun adres.

Bij aanneming dezer resolutie zal daarmede tevens voldaan zijn aan de vraag van den raad der kerk te Aalten II, (gedateerd 7 Augustus 1896), die op de benoeming eener commissie van enquête aandrong, en verklaarde er grooten prijs op te stellen zijn oordeel in het midden der Synode te mogen motiveeren. Tot het laatste bestaat thans geene gelegenheid, doch uwe commissie stelt als slotconclusie nog voor, afschrift van de aan Broeder Scheurer te zenden missive aan den kerkeraad te doen toekomen.

Nu wordt bij monde van Ds. Dijkstra van Smilde rapport uitgebracht over een deel van het rapport over de Zending, en het schrijven van broeder Zuidema, dat met eenige wijziging wordt goedgekeurd.

Vrijdagmorgen 4 September.

33ste Zitting.

Door Prof. Noordzij wordt gerapporteerd over enkele zaken van stoffelijken aard onder letter P. Onder meer wordt besloten, dat iedere kerk van alle collecten voor hulpbehoevende kerken gehouden ¼ storte in de algemeene armenkas.

Prof. Bavinck rapporteert over het archief.

De conclusiën worden aangenomen.

Hetzelfde geldt van de conclussien van het rapport over het quotum van iedere provincie voor de kosten der Generale Synode.

In het vervolg zal N.-Holland 14 pCt. Z.-Holland 18 pCt., Groningen 14 pCt., Friesland 10 pCt., Utrecht 10 pCt., Overijsel 8 pCt., Gelderland 8 pCt. Zeeland 8 pCt., Drente 5 pCt. en Noord-Brabant en Limburg 5 pCt. bijdragen.

Prof. Lindeboom brengt rapport uit over het voorstel van de Classis Gorinchem om een adres te zenden aan de Regeering en verschillende maatschappijen, om het lasteren van Gods Naam tegen te gaan.

De conclusie, dit verzoek in te willigen, wordt niet aangenomen.

Wel wordt de noodzakelijkheid uitgesproken, maar meteen verklaard, dat de tijd nog niet gekomen is en dat de kerken nog niet rijp zijn, om nu reeds met genoegzame beteekenis krachtig handelend op te treden.

Prof. Lindeboom brengt rapport uit over een ingezonden schrijven van de Christelijk Geheelonthouders-vereeniging. De conclusie: »De kerkeraden te wijzen op de dringende noodzakelijkheid om met naarstigheid en kracht aan te houden in het waken en getuigen tegen de toenemende dronkenschap en tegen alle misbruik van bedwelmende dranken" wordt aangenomen.

De vergadering gaat thans over in geheime zitting ter behandeling van een deel van het Zendingsrapport en van een schrijven van een rustend predikant.

Vrijdagmiddag.

34ste Zitting.

Door Prof. Noordzij wordt een uitvoerig rapport uitgebracht over het ingezonden rapport van deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid.

Daarna vindt de benoeming plaats van eenige Dienaren des Woords uit iedere provincie voor de eventueele verkiezing van een hoogleeraar aan de Theologische School.

Voor Groningen:
Ds. J. Nederhoed, Sec. H. Scholten.
Voor Friesland:
Dr. H. H. Kuyper, Sec. J. R. Dijkstra.
Voor Drente:
Ds. T. Noordewier Sec. J. A. de Bruijn.
Voor Overijsel:
Ds. J. Hessels, Sec. J. J. Westerbeek v. Eerten.
Voor Gelderland:
Dr. L. H. Wagenaar, Sec. A. v. d. Zanden.
Voor N.-Holland:
Ds. B. v. Schelven. Sec. J. D. v. d. Munnik.
Voor Z.-Holland:
Ds. H. Hoekstra, Sec. J. v. d. Linden.
Voor Utrecht:
Dr. A. G. Honig, Sec. J. H. Barger.
Voor N.-Brabant en Limb.:
Ds. J. H. Feringa, Sec. Ds. J. M. Mulder.
Voor Zeeland:
Ds. J. D. v. d. Velden, Sec. Ds. W. H. Oosten.

In zake art. 36 der confessie werd de volgende verklaring afgelegd:

»Aan de Synode Generaal van de Gereformeerde kerken in Nederland.

Met alle leden der Synode, den 11den Augustus door den voorzitter opgeroepen, om door het opstaan van hunne zitplaatsen instemming te betuigen met de Formulieren van Eenigheid der kerken, hebben ook ondergeteekenden aan deze oproeping gevolg gegeven zonder daarbij uitdrukkelijk melding te maken van hun gravamen tegen eene zinsnede in art. 36 der Belijdenis. Zij onthielden zich hiervan, overmits zij niet anders onderstellen konden, dan dat dit hun gravamen genoegzaam aan hun medeleden bekend was. Nu echter (ook naar hun oordeel te recht) het voortbestaan van slapende gravamina, als gevaarlijk voor de zuiverheid der leer en mitsdien voor den welstand der kerken, door de Synode is afgekeurd, achten zij deze Synode niet te mogen verlaten zonder bezwaar te hebben ingebracht tegen den inhoud en de strekking van de 3de zinsnede in art. 36 van de Belijdenis der Kerken, als zijnde niet conform den Woorde Gods.

»Zij gaan hierbij uit van de huns inziens onbetwistbare waarheid, dat wij, de confessie onzer vaderen belijdende, onder de woorden, waarin zij beleden, niets anders verstaan mogen dan hetgeen zij zelven, blijkens het stellige getuigenis der geschiedenis met het bezigen dezer woorden bedoeld hebben; en dat aldus verstaan en opgevat, deze 3e zinsnede van art 36 onzer Belijdenis, bij oprechte en eerlijke uitlegging, o. m. aan de wereldlijke Overheid den plicht oplegt, om afgoderij en valschen godsdienst desnoods met het zwaard uit te roeien, en dat het aan de kerken is opgelegd, de Overheid dit als haar plicht te prediken. Zulks nu in strijd met den Woorde Gods achtende, rekenen zij zich in hun conscientie verplicht, deze uitspraak niet te belijden, maar te verwerpen, en stellen zij mits dezen hun verklaring desaangaande in handen der Kerken, der Kerken oordeel hierover inroepende en ten allen tijde bereid deze hun verklaring op grond van de Heilige Schrift, gestand te doen.

»F. L. Rutgers, M. Noordtzij, D. K. Wielenga, L. Lindeboom, P. Biesterveld, A. Kuyper, H. Bavinck, J. H. Donner.

»Middelburg, 4 September 1896."

De Synode benoemde Ds. T. Bos, Ds. A. Littooij. Prof. Dr. H. Bavinck, Prof. Dr. A. Kuyper, Mr. Th. Heemskerk, Mr. D. P. D. Fabius, Tromp van Rotterdam en Wind uit Haren om de e. v. Synode over dit gravamen te dienen van een advies, dat een jaar van te voren aan de kerken moet worden toegezonden. Ook de buitenlandsche Gereformeerde kerken zullen in deze aangelegenheid naar behooren gekend worden.

Voorts worden de volgende deputaten benoemd, voor de correspondentie met de Hooge Overheid: Prof. M. Noordtzij, Prof. A. F. de Savornin Lohman en Ds. J. H. Donner.

Voor de correspondentie met buitenlandsche Gereformeerde kerken: Ds. F. Lion Cachet, Prof. L. Lindeboom, Ds. B. van Schelven, Ds. J. van der Linden en A. W. Schippers.

Voor de oefening van het verband met de Theologische faculteit der Vrije Universiteit: Dr. L. H. Wagenaar, Ds. P. J. W. Klaarhamer en Ds. J. van Andel.

Voor de Zending onder de Joden: Ds. E. Kropveld, Ds. J. van Andel en Ds. A. H. Gezelle Meerburg.

Voor de ondersteuning van Catechiseermeesters, enz Prof. F. L. Rutgers, Ds. A. van Veelo en broeder A. H. Grosheide.

De instructies voor deze deputaten worden hernieuwd.

De vaststelling van de Acta wordt opgedragen aan de broeders, die nu in het Moderamen zitten

Prof. Kuyper wijst nog op eenige bepalingen die met het oog op den veranderden toestand in zake de Zending, moeten worden bijgevoegd.

Deze bepalingen worden aangenomen.

Voor de samenroeping der volgende Generale Synode wordt aangewezen: de kerk van Groningen A en B, waar dus de volgende Synode zal worden gehouden.

Besloten wordt het rapport: Tucht over Doopleden, te laten rusten, opdat het eene der hoofdpunten zij op de eerstkomende Synode. Bepaald wordt, dat, waar in sommige deputaatschappen vacaturen mochten komen, deze door de Classis, waar de deputaat was, worden aangevuld.

De rekening van uitgaaf wordt door den assesor voorgelezen, zijnde *f* 4581,05.

Met dankzegging voor al den arbeid worden nu deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen van hunnen last ontslagen.

Thans staat de praeses, Ds. B. van Schelven, op, om een slotwoord te spreken. Na eerst dank te hebben betuigd aan de leden der vergadering, zoowel prae-adviseerende als stemhebbende leden, die zijn taak zooveer vergemakkelijkt hebben, aan de commissie van prae-advies voor hun omvattenden arbeid, vooral die voor de *Zending* en voor Tucht en Geschillen; aan den assesor en de scribae, aan de kerk van Middelburg, aan degenen, die hulp boden in de pauze, aan de broeders en zusters, die hart en huis hadden opengesteld tot vriendelijke huisvesting, en zan al de hoorders en hoorderessen, wil hij nog een enkel woord als slot over de Synode zelve zeggen.

Wij kunnen niet heengaan zonder met nadruk te zeggen, welken zegen God de Heere aan onze kerken in deze Synode gegeven heeft.

Nog zoo korten tijd vereenigd in één kerkverband, staan we verbaasd met het oog op dien korten tijd, over wat wij zagen.

De onderscheiding van *A* en *B* werd op deze Synode niet gevoeld, integendeel, we gevoelden ons samen zonen van Gereformeerden huise. Bij het uiteengaan moet dit verblijdend verschijnsel worden geconstateerd.

We bleven niet hangen aan het Conservatisme, 't is geweest eene heilige bezieling door den Geest des Heeren en verhooring van gebed. Gods Woord was de eenige regel onzer beraadslagingen.

God geve, dat van den arbeid, hier verricht, veel zegen afstroome op al de kerken van ons vaderland en de naam onzes Gods meer en meer daarin worde verheerlijkt!

Ds. J. v. d. Linden dankt den voorzitter. Hij ziet de leiding des Heeren er in, dat Hij juist dezen broeder schonk voor zoo zware taak. Onder uwe leiding van de vergadering, zoo spreekt de assessor den voorzitter toe, dacht ik aan het woord van Jesaja: Ik zal uwe opzieners vreedzamen maken en uwe drijvers rechtvaardigen. We zien de lijn der continuïteit ook in uw leven. Op dezelfde plaats, waar ge als praeses dezer Synode waart gezeten, werdt ge eens gedoopt in den Naam des Drieëenigen. Ge moogt Ps. 71 ook nu overnemen: »Gij hebt mij geleid van mijnen jeugd aan, en tot nog toe verkondig ik uwe wonderen!".

Wij danken u voor het voorrecht, dat de Heere ons in u, ook als praeses, schonk en wenschen u des Heeren rijken zegen toe.

Eindelijk staat Prof. F. L. Rutgers op, om uit naam der prae-adviseerende leden een enkel woord te spreken.

Het is hem en alle adviseerende leden met hem een privilege en geen servituut geweest, om 4 weken lang deze vergadering der kerken te hebben mogen bijwonen en te mogen ondervinden, dat we één leven leven met elkander. Het besef der roeping is verlevendigd. Wij gaan opgewekt en gesterkt naar huis. God geve, dat de wederzijdsche band blijve, het vertrouwen worde ongeschokt bewaard, tot heil der kerk en tot eere Gods!

Na het zingen van Ps. 89:7 en 8 en dankzegging door den praeses wordt deze Generale Synode van de Gereformeerde kerken van Nederland plechtig gesloten!

Volgens opdracht der gehoudene Synode,

J. D. V. D. VELDEN.

Middelburg, 5 Sept. 1896.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Capelle aan den IJsel, Joh. Visser, cand. te Harderwijk. — Marken, E. J. Vonkenberg te Voorthuizen. — Biezelinge (cl. Goes), J. van Henten te Baambrugge. — Gouda B, J. D. van der Mumik te Zaandam A. — Rhoon, Joh. Visser, cand. te Harderwijk. — Montfoort en Linschoten, E. Troost, cand. aan de V. U. — Voorst (cl. Apeldoorn), J. H. F. Gangel te Rijswijk. — Ottoland, D. Koffijberg te Barneveld. — Houwerzijl (Gron.), Joh. Visser, cand. te Harderwijk. — Rinsumageest c. a., J. Hania te Oosterbierum. — Witmarsum, H. J. Allaart te Harlingen B.

AANGENOMEN: Spijkenisse, J. Douma, cand. te Rotterdam. — Knijpe, W. W. Smith, cand. te Deventer. — Kooten, H. K. Zijlstra te Nes en Wierum.

BEDANKT: Haamstede en Wezep (bij Kampen), J. Douma, cand. — Franeker, W. Breukelaar te Halfweg. — Hazerswoude, Tzummarum en Berkel en Rodenrijs, W. W. Smith, cand. te Deventer. — Oostburg, C. J. van Binsbergen te Loosduinen. — Ter Neuzen, M. Schuurman te Alfen (Z.-H.)

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Kwadijk, E. Tammens te Werversshoef. — Zutphen, W. F. H. van den Berg van Eijsinga te Stiens. — Stadskanaal, C. F. M. Deelman te Wezepe. — Waarder, Th. G. C. Rappard te Zuilichem en Nieuwaal. — Rhenen, R. Jaarsma te Balk c. a. — Leeuwen (toez.), Burger, cand. te Utrecht. — Goudswaard, H. J. Westrik te Sommelsdijk. — Aalsmeer, A. Gijsman te Beekbergen. — Blauwkapel c. a., J. M. Ph. Schippers, cand. te Utrecht. — Biezelinge, F. J. J. Loeff te Heiloo. — Amersfoort, G. van Manswelt te Scherpenzeel. — Berlicum (Fr.) (toez.), Y. Doornveld te Den Ham (O.). — Bruinisse, D. E. J. Hupkes te Sprang. — Aardenburg, R. G. C. Oldeman Gzn. te Akersloot. — Wapserveen (toez.), H. D. Hellema te Simonshaven. — Hindeloopen en Exmorra c. a., O. Groenewoud, cand. te Harlingen.

AANGENOMEN: Laren, P. Couvret te Hall. — Vierlingsbeek, W. van Elden te Heemskerk. — Waaxens en Brantgum, R. Kijlstra te Kortezwaag. — Veere, G. J. Weijland, emer. pred. te Driebergen. — Alphen aan den Rijn, K. W. Vethake te Overschie. — Makkum, F. G. Smit te Daarle. — Nieuwe Pekela, I. Jansonius te Wagenborgen.

BEDANKT: Burum, D. Eringa te Hemelum. — Groningen, A. B. ter Haar Romeny te Middelburg. — Ulrum c. a., B. Zoete te Augustinusga. — Colijnsplaat, C. J. L. Ruysch van Dugteren te Strijen. — Nieuw- en St.-Joosland, J. S. C. Locher te Birdaard en Janum. — Wilsum c. a., Th. G. C. Rappard te Zuilichem en Nieuwaal. — Ouddorp (Flakkee), H. Doornveld te Wierden.

Advertentien.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsenstraat,
No. 157,
AMSTERDAM.

Vrije Universiteit.

De Rector der Vrije Universiteit maakt aan belanghebbenden bekend, dat de lessen van den nieuwen cursus zullen geopend worden met eene toespraak van den pro-rector **Prof. Mr. D. P. D. FABIUS, Dinsdag 22 September a.s.,** des middags te **half drie uur,**

en dat de **Series Lectionum** door bijzondere omstandigheden nog niet is uitgegeven, zoodat voorloopig de lessen gegeven zullen worden naar de Series van den vorigen cursus.

De Rector voornoemd,
Dr. J. WOLTJER.

Amsterdam, 10 Sept. 1896.

Het Bestuur van de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs heeft aangesteld de heer

G. SCHAAFSMA,

om de belangen van het **Gereformeerd Gymnasium te Amsterdam** voor te staan; het veroorlooft zich hem met warmte aan te bevelen in de welwillendheid van alle vrienden van onderwijs op Gereformeerden grondslag.

J. VAN ALPHEN.
TH. RUIJS.
B. VAN SCHELVEN.
September 1896. H. WALLER.

H. H. Geldschieters.

Wie helpt een Geref. huisvader aan *f* **300,** tegen behoorlijke rente en jaarlijksche aflossing van *f* 50, tot uitbreiding van zijne zaak?
Fr. br., lett. B. E., Bureau van de *Heraut.*

In den Boekhandel van F. P. D'HUIJ, te *Middelburg*, is verkrijgbaar gesteld de

PHOTOGRAFIE,
voorstellende de Synode der Gereformeerde Kerken, vergaderd in de Gasthuiskerk te Middelburg, Augustus 1896.

Na overmaking van Postwissel à *f* **1.15,** geschiedt de levering fr. p. p.

Nieuw Kerkelijk Handboek.

In jaargang 1897 zal, zooals de verzonden circulaire meldt, de afd. »Gereformeerde Kerken" weder voorkomen. Ook zal aan de Synodale besluiten in zake *Schiedam, Beilen, Stolwijk,* de **rechten der Minderheden** en het **Kerkelijk Beheer** een plaats worden ingeruimd.

Nieuwe doorloopende abonnementen à *f* **2.—** en inteekeningen voor den komenden jaargang *f* **2.15** worden ingewacht vóór 1 Nov. e. k., terwijl tot dat tijdstip opgaven kunnen worden ingezonden.

M. W. L. VAN ALPHEN Sr.

Voorburg, Sept. 1896.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Aan Contributiën:

Door den heer A. P. J. Buys te Oudewater *f* 12.50; door den heer J. Hartkamp te Maassluis *f* 51; van J. F. P. W. te A. *f* 3.

Aan Collecten: (voor de Theol. Fac.)

Van de Ger. Kerk te Leeuwarden B *f* 27.23; van idem te Barneveld *f* 20.52½; van idem te Dinteloord *f* 11.49; van idem te Weesp B *f* 3.78; van idem te Hilversum A *f* 16.16. (Halve Collecten.) Van idem te Ankeveen *f* 0.17½; van idem te Diemen *f* 0.50; van idem te 's-Graveland *f* 2.70; van idem te Muiden *f* 1.39; van idem te Naarden *f* 6.02½; van idem te Ouderkerk a./d. Amstel A *f* 2.55; van idem te Sloterdijk *f* 1.22; van idem te Weesp A *f* 5.13½; van idem te Muiderberg *f* 1.04.

Aan Schenkingen

Van Mej. C. J. E. G. te E. *f* 2.50, van de Gez. Joustra uit een busje *f* 1.

Voor de Medische Faculteit:

Van de Gez. Joustra uit het busje *f* 1; van den heer D. te S. *f* 5.

Voor het Hospitium:

Van de Gez. Joustra uit het busje *f* 1; van den heer D. te S. *f* 5.

Voor het Studiefonds:

Van de Gez. Joustra uit het busje *f* 1; door den heer J. C. van Biemen te Leiden van de halve stuiversvereeniging *f* 63.50; door Ds. J. H. M. G. Wolf van de halve stuiversvereeniging te Maasland *f* 45; door den heer H. Blaak Jr. te Groningen van de halve stuiversvereeniging *f* 11.27; van D. te S. *f* 5.

S. J. SEEFAT,
Penningmeester.

Hilversum.

P. VAN EIJK.
Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAM 15—17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO ½ pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Zooeven is verschenen en alom verkrijgbaar gesteld Aflevering I van:

VERZAMELING VAN EENIGE OEFENINGEN,
behelzende uitgelezene Verhandelingen over verscheidene plaatsen des O. en N. Testaments, gedaan bij verschillende gelegenheden, voornamelijk op Avondmaalstijden en Bededagen,
DOOR
Mr. JUSTUS VERMEER.
NIEUWE ONVERANDERDE UITGAVE.

Dit werk zal in 15 afl. elk 48 bladz. druks 4°. formaat, compleet zijn; de prijs per afl. is *f* **0.25.** Zooveel mogelijk wordt de uitgave bespoedigd.
Op aanvraag wordt de 1ste aflev. met Prospectus ter kennismaking toegezonden.

Leiden. **D. DONNER.**

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, voorheen J. J. ARND & ZONEN.